

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/archiwa/pion-archiwalny-ipn/poznan/przykladowe-dokumenty/43382,NSZZ-Solidarno-sc-a-Zbrodnia-Katynska.html>
28.02.2026, 15:05

Wersja niemiecka z pewnością była obliczona na wywołanie efektu propagandowego, ale wersja radziecka podana np. w Materiałach Informacyjnych nr 40 KW PŁTR w Poznaniu z kwietnia 1981 r., jest niestety słabiej udokumentowana i nie daje odpowiedzi na zasadnicze pytanie, dlaczego Międzynarodowy Trybunał Norymberski, którego kompetencji i bestronności nikt nie kwestionuje, rozpatrzył tę sprawę w lipcu 1946 r., zmobilizując od odpowiedzi w tym punkcie oskarżenia.

Brak odpowiedzi na to pytanie od 35 lat rzuca cień na stosunki polsko-radzieckie, a wszelkie przesłowania i niedowiedzenia są tu wyjątkowo eskalujące moralnie i propagandowo. Jesteśmy przekonani, że sprawa Katynia powinna być raz na zawsze wyjaśniona do końca, a rzetelność tego wyjaśnienia może tylko uocenić wzajemne zaufanie i pogłębic sojusz naródów Polski i ZSRR. Oskarżanie nas w tym miejscu o tendencję antyradziecką jest po prostu nieporozumieniem.

3. Nie ukrywaliśmy, że towarzyszące tekstowi zdjęcia pochodziły ze źródeł niemieckich i nie jest tajemnicą, że są to jedynie znane w Polsce zdjęcia dotyczące tej sprawy. Pragniemy wyrazić obawę, że do chwili obecnej nikt nie opublikował materiałów fotograficznych pochodzących z innych źródeł, co z pewnością pomógłby szerzej spojrzeć na sprawę.

W ostatnich miesiącach środki masowego przekazu informują o umocnieniu się wystąpienia antyradzieckich, w tym wyjątkowo obłądnych aktów bezczeszczenia pomników wojennych żołnierzy radzieckich, dokonywanych przez nieuchwytnych jak dotąd sprawców. W tej atmosferze szczególnie łatwo rusza się oskarżenie, natomiast trudniej o rzetelną dyskusję i wymiar poglądów. Pragniemy podkreślić, że jako Komitet Zakładowy NSZZ „Solidarność” GOSWOLIR zdecydowanie potępiliśmy wszelkie wystąpienia o charakterze antyradzieckim i nie pozwolimy, aby stawiano nas w jednym szeregu z prowokatorami.

Za Komitet Zakładowy:

Przewodniczący Komitetu Zakładowy

NSZZ „Solidarność” GOSWOLIR

1.

2.

3.

Wersja niemiecka z pewnością była obliczona na wywołanie efektu propagandowego, ale wersja radziecka podana np. w Materiałach Informacyjnych nr 40 KW PŁTR w Poznaniu z kwietnia 1981 r., jest niestety słabiej udokumentowana i nie daje odpowiedzi na zasadnicze pytanie, dlaczego Międzynarodowy Trybunał Norymberski, którego kompetencji i bestronności nikt nie kwestionuje, rozpatrzył tę sprawę w lipcu 1946 r., zmobilizując od odpowiedzi w tym punkcie oskarżenia.

Brak odpowiedzi na to pytanie od 35 lat rzuca cień na stosunki polsko-radzieckie, a wszelkie przesłowania i niedowiedzenia są tu wyjątkowo eskalujące moralnie i propagandowo. Jesteśmy przekonani, że sprawa Katynia powinna być raz na zawsze wyjaśniona do końca, a rzetelność tego wyjaśnienia może tylko uocenić wzajemne zaufanie i pogłębic sojusz naródów Polski i ZSRR. Oskarżanie nas w tym miejscu o tendencję antyradziecką jest po prostu nieporozumieniem.

3. Nie ukrywaliśmy, że towarzyszące tekstowi zdjęcia pochodziły ze źródeł niemieckich i nie jest tajemnicą, że są to jedynie znane w Polsce zdjęcia dotyczące tej sprawy. Pragniemy wyrazić obawę, że do chwili obecnej nikt nie opublikował materiałów fotograficznych pochodzących z innych źródeł, co z pewnością pomógłby szerzej spojrzeć na sprawę.

W ostatnich miesiącach środki masowego przekazu informują o umocnieniu się wystąpienia antyradzieckich, w tym wyjątkowo obłądnych aktów bezczeszczenia pomników wojennych żołnierzy radzieckich, dokonywanych przez nieuchwytnych jak dotąd sprawców. W tej atmosferze szczególnie łatwo rusza się oskarżenie, natomiast trudniej o rzetelną dyskusję i wymiar poglądów. Pragniemy podkreślić, że jako Komitet Zakładowy NSZZ „Solidarność” GOSWOLIR zdecydowanie potępiliśmy wszelkie wystąpienia o charakterze antyradzieckim i nie pozwolimy, aby stawiano nas w jednym szeregu z prowokatorami.

Za Komitet Zakładowy:

Przewodniczący Komitetu Zakładowy

NSZZ „Solidarność” GOSWOLIR

1.

2.

3.

NSZZ „Solidarność” a Zbrodnia Katyńska

08.08.2017

W latach 1980-1981 NSZZ „Solidarność” oraz inne organizacje opozycyjne zajmowały się m.in. publikowaniem lub publicznym prezentowaniem nieocenzurowanych materiałów dotyczących wydarzeń z najnowszej historii (tzw. „białych plam”). Odnosiły się one m.in. do wojny polsko-rosyjskiej w latach 1919-1920, wkroczenia wojsk ZSRS do Polski we wrześniu 1939 r., okupacji sowieckiej oraz zbrodni w Katyniu w 1940 r. W wielu przypadkach inicjatywy te spotykały się z negatywną reakcją aparatu władz PRL.

W 1981 r. działacze „Solidarności” w Drukarni UAM - Kazimierz Barczyński, Zbigniew Dembiński, Mirosław Kulawik - publikowali na łamach pisma „Nie tylko aktualności” artykuły o wojnie polsko-rosyjskiej, zamordowaniu polskich oficerów w Katyniu, wkroczeniu wojsk sowieckich do Polski 17 września 1939 r., pakcie Ribbentrop-Mołotow i procesie 16 przywódców polskiego podziemia w 1945 r. W celu ustalenia autorów tych publikacji śledztwo prowadził Wydział Śledczy SB oraz Prokuratura Wojewódzka w Poznaniu (sprawa Ds. 62/81).

Z kolei Jerzy Jankowski – przewodniczący KZ NSZZ „Solidarność” przy Ośrodku Badawczo-Rozwojowym Wysokoprężnych Silników Okrętowych i Kolejowych przy HCP – za zgodą walnego zebrania delegatów „Solidarności” OBRWSOiK wywiesił 9 czerwca 1981 r. w gablocie związkowej fotografie dokumentujące przeprowadzoną w 1943 r. ekshumację polskich oficerów zamordowanych w Katyniu. Wywołało to z gwałtowną reakcją Komitetu Zakładowego PZPR, który w wydanym oświadczeniu określił autorów wystawy mianem „nieodpowiedzialnych pracowników”, a prezentowane zdjęcia jako obrazujące „faszystowskie interpretacje sprawy Katynia”. Po kilku godzinach (w związku z interwencją KZ PZPR) plansze zostały ściągnięte i schowane, ale Wydział III SB rozpoczął prowadzenie Sprawy Operacyjnego Sprawdzenia krypt. „Katyn”. Również Wydział Śledczy SB i Prokuratura Wojewódzka wszczęły w tej sprawie śledztwa (sprawa Ds. 39/81).

Największy rozgłos zyskała jednak wystawa fotografii z Katynia zorganizowana we wrześniu 1981 r. w holu Dworca Głównego PKP w Poznaniu. Paweł Kaczmarek – przewodniczący KZ NSZZ „Solidarność” PKP Poznań – Węzeł (Dworzec Gł.) – tak wspomina przygotowania do wystawy: „O ile chodzi o opis zdjęć i wystawy zapewniłem członków zarządu Komisji [Zakładowej], że nie będzie jakichkolwiek ponieważ sama nazwa Katyn wystarczy dla tych co wiedzieli. Natomiast tym co nie wiedzieli dała okazję doszukiwać się prawdy i prowokowała do dyskusji [...]. Dostarczenia zdjęć podjął się Piotrowski Józef członek zarządu [z-ca przew. KZ „S” – przyp. PZ] i jednocześnie łącznik do kontaktów z Zarządem Regionu «Solidarność»”. Piotrowski zwrócił się z prośbą o pomoc do Juliana Zydorka – kierownika Działu Kolportażu ZR – który zorganizował materiały dokumentujące zbrodnię katyńską. Fotokopie zdjęć zostały wykonane (przez nieznane obecnie osoby) z książki „Amtliches Material zum Massenmord von Katyn” wydanej w 1943 r. w Berlinie (z tej samej publikacji pochodziły fotografie prezentowane trzy miesiące wcześniej w OBRWSOiK).

Fotografie zostały wywieszone w gablocie związkowej w holu Dworca Głównego dzięki czemu mogło je oglądać codziennie wiele osób. Również w tym przypadku wystawą zajął się Wydział Śledczy SB i Prokuratura Wojewódzka (także w ramach sprawy Ds. 39/81).

dr Przemysław Zwiernik (OBBH IPN w Poznaniu)

Fotografie od 1 do 4 zostały wykonane przez funkcjonariuszy SB i przedstawiają gablotę ustawioną na dworcu PKP w Poznaniu, w której „Solidarność” umieściła materiały związane z mordem katyńskim.

Fotografia nr 5 przedstawia jeden z dokumentów śledztwa. Materiały pochodzą z akt IPN Po 04/3449.

Fotografie 6 i 7 przedstawiają dokument z OBRWSOiK i pochodzą z akt IPN Po 08/1570, t. 1.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)